

<https://www.digitalvscorrupt.eu>

Co-funded by
the European Union

ZAŠČITA ŽVIŽGAČEV IN INFORMACIJSKO-KOMUNIKACIJSKE TEHNOLOGIJE PROTI KORUPCIJI

GRADIVO ZA USPOSABLJANJE ZA MLADINSKE
DELAVCE, ORGANIZACIJE CIVILNE DRUŽBE,
IZOBRAŽEVALCE IN UPORABNIKE

Razvito v okviru projekta Z digitalizacijo proti korupciji (Erasmus+)

Za praktično učenje, varno prijavljanje in integriteto skupnosti

December 2025

ERASMUS-YOUTH-2023-CB

Ime projekta: »Z digitalizacijo proti korupciji« v okviru programa Erasmus Youth 2023 – Krepitev kompetenc mladine – Zahodni Balkan.

Številka projekta: 101131572

Projekt »Z digitalizacijo proti korupciji« sofinancira Evropska unija.

Koordinator:

NVO Naucno – istraživacko udruženje za umjetnost, kulturno-obrazovne programe i tehnologiju EPEKA (EPEKA ME) – Črna gora

Sodelujoče organizacije:

- Znanstveno-raziskovalno združenje za umetnost, kulturne, izobraževalne programe in tehnologijo EPEKA, socialno podjetje (EPEKA SI), Slovenija
- Mednarodna mreža Phiren Amenca (Phiren Amenca), Belgija
- Inštitut za aplikativne raziskave (IARB), Republika Severna Makedonija
- Transparency International Islandija (TI-IS), Islandija
- Center Open Doors (OPEN DOORS), Albanija
- EPEKA Berlin EV (EPEKA BERLIN EV), Nemčija
- Europe for You, z. s. (EUROPE FOR YOU), Češka
- Center za izobraževanje in usposabljanje Prizren (CET-PRIZREN), Kosovo
- Znanstveno-raziskovalno združenje za umetnost, kulturne in izobraževalne programe ter tehnologijo EPEKA (EPEKA Srbija), Srbija
- Fundacija Evropski inštitut za zunanje izvajanje (EOIF), Poljska
- Združenje Akustikum – Musical Youth JMBH (AKUSTIKUM), Bosna in Hercegovina
- Združenje Lykia za skavtstvo in športe na prostem (LIDOSK), Turčija
- Arcigay (ARCIGAY APS), Italija
- Skupnost Občin Slovenije, Slovenija
- Institut Jožef Stefan, Slovenija

Avtorji:

- Združenje Akustikum – Musical Youth JMBH (AKUSTIKUM), Bosna in Hercegovina
- Nevladna organizacija NVO Naucno – raziskovalno združenje za umetnost, kulturno-izobraževalne programe in tehnologijo EPEKA (EPEKA ME), Črna gora
- Znanstveno-raziskovalno združenje za umetnost, kulturne in izobraževalne programe ter tehnologijo EPEKA (EPEKA Srbija), Srbija
- Znanstveno-raziskovalno združenje za umetnost, kulturne, izobraževalne programe in tehnologijo EPEKA, socialno podjetje (EPEKA SI), Slovenija
- Transparency International Islandija (TI-IS), Islandija

IZJAVA O OMEJITVI ODGOVORNOSTI

Financirano s strani Evropske unije. Mnenja in mnenja, izražena, pa so izključno avtorjeva in ne odražajo nujno stališč Evropske unije ali Evropske izvršne agencije za izobraževanje in kulturo (EACEA). Niti Evropska unija niti EACEA ne moreta biti odgovorna za njih.

kazalo

04	UVOD	11	MODUL 3: IKT ORODJA, DIGITALNA VARNOST IN VARNO RAVNANJE Z DOKAZI
05	KAKO UPORABLJATI TO GRADIVO	13	MODUL 4: ETIKA, INTEGRITETA IN VLOGA MLADINSKIH DELAVCEV
06	NAČELA ZASNOVE USPOSABLJANJA	15	MODUL 5: METODE POUČEVANJA IN OZAVEŠČANJE
07	MODUL 1: RAZUMEVANJE ZAŠČITE ŽVIŽGAČEV	17	VZORČNI ENODNEVNI PROGRAM
09	MODUL 2: PRAVNI OKVIRI, KANALI PRIJAVLJANJA IN ZAŠČITE	18	DODATEK

UVOD

O projektu

DigitalVScorrupt je projekt Erasmus+ CBY in WB, katerega glavni cilj je boj proti korupciji v EU in na Zahodnem Balkanu (WB) z digitalnimi orodji ter opolnomočenjem mladih in ljudi v EU in na Zahodnem Balkanu (WB).

Korupcija slabi demokratične institucije, zmanjšuje zaupanje v javne sisteme in omejuje priložnosti za mlade. Vpliva na izobraževanje, zaposlovanje, zdravstvo, javna naročila, storitve v skupnosti in vsakodnevno kakovost življenja državljanov. Kadar nepravilnosti ostanejo neprijavljene, se zlorabe normalizirajo in ljudje začnejo verjeti, da pravičnost ni mogoča.

Žvižgači imajo ključno vlogo pri izzivanju te kulture. To so ljudje, ki v javnem interesu prijavijo korupcijo, goljufije, zlorabo moči, zlorabo sredstev, grožnje zdravju ali varnosti, okoljsko škodo ali druge resne nepravilnosti. Njihova dejanja lahko institucijam pomagajo odpraviti neprimerno ravnanje, zaščititi skupnosti in izboljšati odgovornost.

Hkrati pa prijavljanje nepravilnosti le redko poteka preprosto. Posamezniki, ki spregovorijo, se pogosto bojijo povračilnih ukrepov, izgube zaposlitve, izključevanja, stigme, spletnega nadlegovanja ali pritiska sodelavcev in nadrejenih. Zato zaščita žvižgačev ni samo pravno vprašanje; je tudi izobraževalno, etično in družbeno vprašanje. Mladi in odrasli, ki jih podpirajo, potrebujejo jasne informacije, praktična orodja in varne poti za ukrepanje.

Gradivo za usposabljanje je bilo razvito v okviru projekta Erasmus+ »Z digitalizacijo proti korupciji«. Temelji na razpravah in učenju z mednarodnega usposabljanja v Tuzli (23.-27. julij 2025) ter se lahko uporablja na prihodnjih delavnicah, lokalnih akcijah, internih usposabljanjih osebja in izobraževanju v skupnosti.

Kaj gradivo ponuja

V primerjavi s kratko predstavitevjo ali osnutkom delavnice ta različica ponuja podrobnejša pojasnila, opombe za izvajalce, vzorčne vaje, vprašanja za preverbo razumevanja po izvedenih aktivnostih, nasvete za mentorje in predloge, pripravljene za uporabo.

Napisano je tako, da se izvajalci lahko na tej osnovi usposobijo za izvajanje aktivnosti ter ga uporabijo pri izvajanju delavnic, načrtov srečanj ali aktivnosti ozaveščanja.

KAKO UPORABLJATI TO GRADIVO

Ta dokument je namenoma zasnovan modularno. Lahko ga izvedete kot celovit tečaj usposabljanja, izberete samo tiste module, ki ustrezajo potrebam vaših udeležencev, ali ga združite z lokalnimi študijami primerov in nacionalnimi pravnimi informacijami. Primeren je za mladinske centre, šole, nevladne organizacije, občine, prostovoljske programe, projektne ekipe in okolja neformalnega izobraževanja.

Izvajalce usposabljanj spodbujamo, da terminologijo, primere in poti prijavljanja prilagodijo pravnemu in institucionalnemu kontekstu svoje države. Cilj ni, da bi udeleženci postali pravni strokovnjaki, temveč da postanejo bolj informirani, bolj samozavestni in previdnejši pri obravnavi vprašanj, povezanih s korupcijo.

Oblika izvedbe	Kako se lahko uporablja
Možnost oblike	Predlagana uporaba
1- do 3-dnevno usposabljanje	Za poglobljeno učenje, skupinsko delo, praktične vaje in lokalno prilagoditev.
Samostojna delavnica	Uporabite en modul za 60- do 120-minutno srečanje na določeno temo.
Interno organizacijsko usposabljanje	Gradite ozaveščenost osebja o varnem prijavljanju, zaupnosti, digitalni higieni in etičnem odzivu.
Srečanje za ozaveščanje mladih	Osredotočite se na praktične pravice, tveganja, varno ravnanje in to, kje poiskati podporo.

NAČELA ZASNOVE USPOSABLJANJA

Prijavljanje nepravilnosti je lahko občutljiva tema. Nekateri udeleženci so morda že bili priča zlorabam, korupciji, diskriminaciji ali povračilnim ukrepom oziroma so jih sami doživeli. Dobra izvedba usposabljanja zato zahteva več kot le dobro poznavanje vsebine: zahteva tudi zaupanje, premišljen tempo in jasen občutek za meje.

- Že od začetka ustvarite varen in spoštljiv učni prostor.
- Udeležencev nikoli ne silite, da razkrijejo osebne izkušnje.
- Pojasnite, da usposabljanje ponuja izobraževalne smernice, ne pa formalnega pravnega nasveta.
- Udeležence spodbujajte h kritičnemu razmišljanju o priložnostih in tveganjih.
- Uravnotežite opolnomočenje s previdnostjo: spregovoriti je lahko pomembno, vendar je priprava ključna.
- Primere iz resničnega življenja uporabljajte samo na načine, ki varujejo zasebnost in dostojanstvo.
- Kjer je mogoče, vključite informacije za napotitev: varuhe človekovih pravic, protikorupcijske organe, nevladne organizacije, ponudnike pravne pomoči ali storitve psihosocialne podpore.

Opomnik za izvajalce

Ko udeleženec deli resničen primer, ga ne spodbujajte takoj k prijavi. Najprej mu pomagajte razjasniti situacijo, oceniti neposredna tveganja, razmisliti o zaupnosti in prepoznati ustrezno podporo.

Usposabljanje naj krepí odgovorno ukrepanje, ne pa ustvarja pritiska za nevarno ukrepanje.

Usposabljanje naj krepí odgovorno ukrepanje, ne pa ustvarja pritiska za nevarno ukrepanje.

MODUL 1: RAZUMEVANJE ZAŠČITE ŽVIŽGAČEV

Priporočeno trajanje

60–90 minut.

Glavni poudarek

Temeljni koncepti, javni interes in zakaj je prijavljanje nepravilnosti pomembno.

Predlagani rezultat

Izroček za udeležence, zapiski razprave ali kratek akcijski načrt.

Cilji usposabljanj

- Razumeti, kdo je žvižgač.
- Razlikovati prijavljanje nepravilnosti od opravljanja, osebnega konflikta ali neutemeljenih obtožb.
- Prepoznati razsežnost javnega interesa pri prijavljanju nepravilnosti.
- Pojasniti, zakaj je prijavljanje nepravilnosti pomembno za demokracijo, odgovornost in participacijo mladih.

Osnovna vsebina

Žvižgač je oseba, ki prijavi ali razkrije informacije o nepravilnosti, za katero je izvedela v delovnem, organizacijskem, izobraževalnem ali institucionalnem kontekstu. Nepravilnost lahko vključuje korupcijo, goljufijo, krajo javnih sredstev, zlorabo pooblastil, diskriminacijo, okoljsko škodo, grožnje javnemu zdravju ali varnosti ali druge kršitve prava in etike.

Koristno izhodišče pri usposabljanju je poudariti, da prijavljanje nepravilnosti ni preprosto »tožarjenje«. Ključni element je javni interes. Prijava se poda zato, ker zadeva vpliva na pravičnost, zakonitost, varnost, preglednost ali pravice drugih. Skrb ni predvsem osebno maščevanje ali zasebni konflikt.

Udeleženci morajo razumeti tudi, da lahko ljudje prijavijo interno, eksterno ali v nekaterih okoliščinah javno. Interno prijavljanje običajno pomeni obveščanje nadrejenega, pooblaščenca za etiko ali notranjega prijavnega kanala. Eksterno prijavljanje se nanaša na pristojni javni organ, inšpektorat,

institucijo varuha ali specializirani organ. Javno razkritje je občutljivejše in ga je treba obravnavati samo skupaj s pravnimi zaščitami, tveganji in kontekstom.

Koncept	Pomen v praksi
Prijavljanje nepravilnosti	Prijavljanje resnih nepravilnosti v javnem interesu, najbolje na podlagi dejstev in prek ustreznih kanalov.
Osebna pritožba	Pritožba, osredotočena predvsem na posamezno zaposlitveno ali medosebno vprašanje, ki je lahko še vedno pomembno, vendar ni nujno prijavljanje nepravilnosti.
Govorica ali opravljanje	Nepreverjene informacije, deljene brez dokazov, strukture ali upoštevanja posledic.
Etična skrb	Širša skrb glede ravnanja, kulture ali vrednot, ki lahko pomeni pravno kršitev ali pa tudi ne.

Aktivnosti

Razumevanje asociacij: vprašajte udeležence, katere besede povezujejo z izrazom »žvižgač«. Pozitivne in negativne odgovore zapišite na tablo z listi. Nato razpravljajte, zakaj družba v teoriji pogosto občuduje žvižgače, v praksi pa jih okleva zaščititi.

Vprašanja za udeležence

Zakaj se ljudje pogosto bojijo prijaviti nepravilnosti?

Kaj naredi prijavo bolj verodostojno in odgovorno?

Kakšna je v tem kontekstu razlika med pogumom in nepremišljenostjo?

Opomba za trenerja

Ta modul najbolje deluje, kadar primeri izhajajo iz okolij, ki so udeležencem znana: šole, mladinski projekti, lokalna uprava, športni klubi, socialna pomoč, zaposlovanje ali javna naročila.

Pri mlajših udeležencih se na začetku izogibajte pravnemu žargonu. Začnite s pravičnostjo,

MODUL 2:

PRAVNI OKVIRI, KANALI PRIJAVLJANJA IN ZAŠČITE

Priporočeno trajanje

75–105 minut.

Glavni poudarek

Minimalni standardi, povračilni ukrepi in institucionalne odgovornosti.

Predlagani rezultati za udeležence

Zapiski razprave ali kratek akcijski načrt.

Cilji usposabljanj

- Seznaniti se s ključnimi načeli zaščite, povezanimi s prijavljanjem nepravilnosti.
- Razumeti namen notranjih in zunanjih kanalov prijavljanja.
- Prepoznati, kako so lahko povračilni ukrepi videti v praksi.
- Prepoznati, katere informacije morajo trenerji prilagoditi nacionalnemu kontekstu.

Osnovna vsebina

Na evropski ravni je Direktiva EU o zaščiti žvižgačev (2019/1937) vzpostavila minimalne standarde za zaščito oseb, ki prijavijo kršitve prava Unije. Tudi v državah zunaj EU direktiva in z njo povezani evropski standardi zagotavljajo uporabno merilo za dobre prakse v sistemih prijavljanja in zaščitnih ukrepih.

Udeleženci morajo razumeti več temeljnih načel: zaupnost identitete prijavitelja; varne in dostopne kanale prijavljanja; zaščito pred povračilnimi ukrepi; pravočasno nadaljnje ukrepanje; ter dostop do informacij, nasvetov ali podpore. V praksi so ti standardi smiselni le, če jih institucije znajo izvajati in če potencialni prijavitelji procesu zaupajo.

O povračilnih ukrepih je treba razpravljati široko. Vključujejo lahko odpoved, degradacijo, premestitev, grožnje, izključitev s sestankov, napade na ugled, spletno nadlegovanje, ustrahovanje, pritisk k odstopu, onemogočanje priložnosti, zastraševanje ali subtilne oblike izolacije. Mnogi udeleženci povračilne ukrepe prepoznajo šele, ko postanejo skrajni, zato jim morajo mentorji pomagati opaziti zgodnje opozorilne znake.

Področje	Elementi dobre prakse
Kaj vključujejo dobri sistemi prijavljanja	Zaupen sprejem prijave, jasne postopke, potrditev prejema, nepristransko oceno, varno hrambo informacij in komunikacijo o nadaljnjem ukrepanju.
Kaj mora zaščita obravnavati	Povračilne ukrepe, povezane z zaposlitvijo, fizično varnost, zasebnost, pravno podporo, psihosocialno obremenitev in škodo za ugled.
Kaj morajo trenerji lokalizirati	Nacionalne zakone, relevantne institucije, roke, pritožbene postopke, delovnopravno zaščito in razpoložljive podporne storitve.

Mini vaja

Udeležence prosite, naj v svoji državi prepoznajo eno institucijo, organ varuha, protikorupcijsko agencijo, inšpektorat ali zaupanja vredno nevladno organizacijo, ki bi lahko prejela ali podprla prijavo, povezano s korupcijo. Vaja pomaga prenesti temo iz teorije v lokalno realnost.

Razprava o primeru

Občinski uslužbenec prijavi sumljive prakse javnega naročanja. Kmalu zatem je izključen s sestankov, dodeljene so mu manj pomembne naloge in opozorjen je, da »škoduje ugledu institucije«. Udeležence prosite, naj prepoznajo, katera dejanja lahko štejejo za povračilne ukrepe, katero dokumentacijo naj uslužbenec hrani in kateri kanali podpore so lahko relevantni.

Pomembna omejitev

To gradivo za usposabljanje je izobraževalne narave. Ne nadomešča nacionalnega pravnega nasveta. Ko se pojavi resničen primer, morajo facilitatorji udeležence spodbuditi, naj preverijo veljavne postopke in poiščejo kompetentne smernice pri pooblaščenem organu ali usposobljenem pravnem strokovnjaku.

MODUL 3: IKT ORODJA, DIGITALNA VARNOST IN VARNO RAVNANJE Z DOKAZI

Priporočeno trajanje

90–120 minut.

Glavni poudarek

Zavedanje digitalnih tveganj, varna orodja in praktične zaščitne navade.

Predlagani rezultati za udeležence

Zapiski razprave ali kratek akcijski načrt.

Cilji usposabljanj

- Prepoznati pogosta digitalna tveganja, povezana s prijavljanjem korupcije.
- Primerjati osnovne varnostne značilnosti izbranih komunikacijskih orodij.
- Razumeti, zakaj so metapodatki, naprave in prakse shranjevanja pomembni.
- Naučiti se praktičnih korakov za varnejše dokumentiranje in komunikacijo.

Osnovna vsebina

Digitalna orodja lahko prijavljanje naredijo lažje, hitrejše in dostopnejše, hkrati pa lahko razkrijejo identiteto, lokacijo, omrežje in vedenje osebe, ki prijavlja. Mnogi se osredotočijo na samo sporočilo in pozabijo na spremljajoče sledi: metapodatke v dokumentih in fotografijah, šibka gesla, varnostne kopije v oblaku, skupne naprave, posredovanje e-pošte, zgodovino brskalnika ali lokacijske storitve.

Za namene usposabljanja je koristno uvesti osnovni pristop zavedanja groženj. Pred izbiro orodja naj se udeleženci vprašajo: Kaj poskušam zaščititi? Pred kom? Kako resne so posledice, če so informacije razkrite? Kakšno raven anonimnosti ali zaupnosti realno potrebujem? To pomaga preprečiti tako nepazljivost kot lažno samozavest.

Nobeno orodje ni popolno. Varna praksa običajno izhaja iz kombiniranja orodij z dobrimi navadami: močnimi gesli, dvofaktorsko avtentikacijo, skrbnim ravnanjem z dokazi, omejenim deljenjem, posodobljenimi napravami, previdno uporabo javnega Wi-Fi-ja in zavedanjem o ribarjenju ali socialnem inženiringu.

Kategorija orodja	Sporočilo usposabljanja
Varno sporočanje	Signal se pogosto uporablja kot primer šifriranega sporočanja od konca do konca z močnejšimi funkcijami zasebnosti kot osrednje platforme, ki se uporabljajo predvsem za družbeno komunikacijo.
E-pošta	Šifrirane e-poštne storitve lahko zagotavljajo močnejšo zasebnost kot standardna spletna pošta, vendar e-pošta vedno zahteva skrbno ravnanje s prejemniki, prilogami in zadevami sporočil.
Anonimno brskanje	Orodja, kot je brskalnik Tor, lahko zmanjšajo sledljivost, vendar jih je treba predstaviti s praktično previdnostjo in jasnim pojasnilom.
Varno deljenje datotek	Rešitve, kot je OnionShare, ali zaščitene metode prenosa datotek lahko zmanjšajo nepotrebno izpostavljenost pri deljenju občutljivih datotek.
Platforme za prijavljanje	Namenski sistemi, kot je GlobaLeaks, lahko prijave strukturirajo varneje kot ad hoc obrazci ali osebna e-pošta.

Varno ravnanje z dokazi

- Zbirajte samo tisto, kar je potrebno in zakonito.
- Izvirne datoteke ohranite nespremenjene, kadar je to mogoče.
- Kopije hranite na varni lokaciji z omejenim dostopom.
- Po potrebi odstranite metapodatke iz dokumentov ali slik.
- Izogibajte se razpravljanju o občutljivih dokazih v velikih skupinskih klepetih ali na osrednjih družbenih omrežjih.
- Naprav ne puščajte brez nadzora ali odklenjenih.

Praktična vaja

Udeleženci primerjajo dve komunikacijski orodji, na primer Signal in WhatsApp ali ProtonMail in Gmail. Pregledajo šifriranje, zaščito identitete, enostavnost uporabe, predpostavke zaupanja in možna tveganja pri deljenju občutljivih informacij.

Napotek

Skrbno dokumentirajte, preverite vire, zaščitite račune in premislite, preden pošljete. Ne zanašajte se, da izbris sporočila odstrani vse sledi, ne posredujte občutljivih datotek brez premisleka in se v primeru večjega tveganja ne opirajte zgolj na priročnost.

MODUL 4:

ETIKA, INTEGRITETA IN VLOGA MLADINSKIH DELAVCEV

Priporočeno trajanje

60–90 minut.

Glavni poudarek

Podporna praksa, etične dileme in varne meje.

Predlagani rezultati za udeležence

Zapiski razprave ali kratek akcijski načrt.

Cilji usposabljanj

Razmisliti o etičnih razsežnostih prijavljanja nepravilnosti in podpore.

Pojasniti vlogo in omejitve mladinskih delavcev in izvajalcev.

Vaditi neobsojajočo komunikacijo in veščine napotovanja.

Okrepiti pristope v mladinskem izobraževanju, ki temeljijo na integriteti.

Osnovna vsebina

Mladinski delavci so redko formalni preiskovalci, vendar so pogosto zaupanja vredni odrasli, mentorji ali prve kontaktne točke. Njihova vloga lahko vključuje poslušanje, pomoč mladi osebi pri urejanju dejstev, razpravo o tveganjih, usmerjanje k podpori in ustvarjanje izobraževalnih priložnosti o integriteti in državljski odgovornosti.

Zaupnost je pomembna, pomembne pa so tudi meje. Izvajalci ne smejo obljubljati tajnosti, ki je pravno ali etično ne morejo zagotoviti. Kadar razkritje vključuje resno tveganje škode, ranljivega mladoletnika ali obveznosti obveznega poročanja, je treba udeležence jasno in mirno obvestiti o tem, kaj lahko ostane zaupno in kaj ne.

Etična refleksija je tu osrednjega pomena. Spregovoriti je lahko dejanje poguma, solidarnosti in odgovornosti, vendar lahko prinese tudi posledice. Dobro usposabljanje prijavljanja nepravilnosti ne romantizira. Namesto tega udeležencem pomaga razmišljati o času, dokazih, sorazmernosti, skrbi zase in za druge ter podpornih strukturah, potrebnih za ukrepanje.

Razsežnost	Dobra praksa
Vloga mladinskega delavca	Pozorno poslušajte, postavljajte pojasnjevalna vprašanja, izogibajte se paniki, podpirajte refleksijo, spodbujajte dokumentiranje in po potrebi napotite naprej.
Čemu se izogniti	Dajanju obljub, ki jih ne morete izpolniti, dajanju pravnih zagotovil, pritiskanju na osebo, naj razkrije več, kot želi, ali prevzemanju nadzora nad primerom.
Etične vrednote, ki jih je treba poudariti	Integriteta, pravičnost, odgovornost, pogum, solidarnost, empatija in spoštovanje poštenega postopka.

Aktivnost igranja vlog

Scenarij: mlad udeleženec pove, da se denar, namenjen mladinskemu projektu, uporablja za zasebne stroške, vendar se boji, da bo prijava vplivala na prihodnje priložnosti. V parih ali manjših skupinah udeleženci vadijo podporni prvi odziv. Pri refleksiji obravnavajte, kateri jezik je pomagal ustvariti varnost in kateri je povečal pritisk.

Praktična vprašanja

Kaj natančno ste videli ali slišali?

Ali imate kakšne dokumente, sporočila ali druge dokaze?

Kdo že ve za to?

Kaj je trenutno vaša največja skrb?

Kakšna podpora bi vam pomagala jasneje razmisliti o naslednjih korakih?

MODUL 5: METODE POUČEVANJA IN OZAVEŠČANJE

Priporočeno trajanje

75–105 minut.

Glavni poudarek

Zasnova delavnice, vključevanje udeležencev in doseganje skupnosti.

Predlagani rezultati za udeležence

Zapiski razprave ali kratek akcijski načrt

Cilji usposabljanj

- Načrtovati vključujoče in realistične učne aktivnosti o prijavljanju nepravilnosti.
- Izbrati metode, ki ustrezajo različnim skupinam in časovnim okvirom.
- Oblikovati preproste aktivnosti ozaveščanja s praktično vrednostjo.
- Povezati protikorupcijsko izobraževanje z mladinsko participacijo in državljansko zmožnostjo delovanja.

Osnovna vsebina

Ozaveščanje je najučinkovitejše, kadar ljudje informacij ne samo slišijo, temveč jih tudi uporabijo. Interaktivne metode, kot so delo s scenariji, strukturirana razprava, mapiranje korupcije, primerjava digitalnih orodij, zasnova kampanje in igra vlog, abstraktne koncepte naredijo konkretnije.

Pri kratkih delavnicah se osredotočite na jasnost in praktične zaključke. Pri daljših oblikah usposabljanja ustvarite učni lok: začnite z opredelitvami in gradnjo zaupanja, nadaljujte s pravno in digitalno pismenostjo ter zaključite z etično refleksijo in načrtovanjem ukrepov. Mentorji naj združujejo informacije, dialog in uporabo, namesto da bi se zanašali na dolga predavanja.

Doseganje mladih lahko uporablja podkaste, kratke videoposnetke, razprave v skupnosti, vizualne plakate, šolska srečanja, vrstniško izobraževanje, razlagalne objave na družbenih omrežjih ali kampanje na temo integritete. Najmočnejše aktivnosti običajno združujejo čustva, lokalno relevantnost in praktične smernice.

Metoda	Zakaj deluje
Krog razprave	Dobro za odpiranje prepričanj, strahov in pričakovanj glede spregovorjenja.
Študija primera	Uporabno za analizo tveganj, zaščite in odločanja brez razkrivanja resničnih osebnih primerov.
Mapiranje korupcije	Udeležencem pomaga prepoznati, kje se korupcija pojavlja v vsakdanjem življenju in koga prizadene.
Zasnova kampanje	Gradi komunikacijske veščine in učenje spreminja v doseganje javnosti.
Dnevnik refleksije	Podpira tišje udeležence in globljo osebno predelavo.

Praktična naloga

Skupine ustvarijo preprosto aktivnost ozaveščanja, ki vključuje naslov, ciljno skupino, glavno sporočilo, en varen poziv k ukrepanju in dva komunikacijska kanala. Spodbudite jih, naj se izogibajo senzacionalizmu in vključijo praktične nasvete, na primer kje poiskati smernice.

Močno sporočilo običajno naredi tri stvari

Jasno poimenuje problem.

Zmanjšuje strah s prikazom, da obstajajo podpora in varnejši kanali.

Vabi k odgovornemu ukrepanju namesto k obtoževanju ali paniki.

VZORČNI ENODNEVNI PROGRAM

Naslednji urnik je mogoče prilagoditi lokalnim delavnicam. Uravnoteža informacije, prakso in refleksijo.

Čas	Srečanje
09:00–09:30	Pozdrav, predstavitve, pričakovanja in skupinski dogovori
09:30–10:30	Modul 1: Razumevanje zaščite žvižgačev
10:30–10:45	Odmor
10:45–12:00	Modul 2: Pravni okviri, kanali in zaščite
12:00–13:00	Odmor za kosilo
13:00–14:30	Modul 3: IKT orodja, digitalna varnost in ravnanje z dokazi
14:30–14:45	Odmor
14:45–15:45	Modul 4: Etika, integriteta in vloga mladinskih delavcev
15:45–16:30	Modul 5: Ozaveščanje in zasnova kampanje
16:30–17:00	Evalvacija, akcijske točke in zaključna refleksija

DODATEK

ORODJA, PRIPRAVLJENA ZA UPORABO

Ta orodja je mogoče kopirati v izročke, natisniti ločeno ali prilagoditi za lokalne delavnice.

1. Vprašalnik pred usposabljanjem

- Kaj vam pomeni izraz »žvižgač«?
- Ali ste bili kdaj v svojem okolju priča korupciji ali neetičnemu ravnanju?
- Ali poznate kakšno organizacijo, kjer je mogoče varno prijaviti korupcijo?
- Kako varno bi se počutili pri prijavljanju korupcije na svojem delovnem mestu ali v skupnosti?
- Kaj so po vašem mnenju največja tveganja za žvižgače?
- Ali veste, ali ima vaša država zakone, ki ščitijo žvižgače?

Lestvica samoocene (1-5): Razumem prijavljanje nepravilnosti; vem, kako je mogoče korupcijo prijaviti varneje; menim, da morajo biti žvižgači zaščiteni z zakonom.

2. Evalvacija po usposabljanju

Ocenite od 1 (zelo slabo) do 5 (odlično): jasnost vsebine, izvedba trenerja, uporabnost teme, praktična vrednost vaj, splošno zadovoljstvo.

Odprta vprašanja: Kaj ste se naučili? Kateri del je bil najbolj uporaben? Kaj bi bilo treba izboljšati na prihodnjih delavnicah?

3. Predloga za prijavo žvižgača

Polje	Informacije
Datum prijave	
Ime (neobvezno)	
Vključena organizacija ali institucija	
Opis zadeve	
Kraj dogodka	
Vključene osebe (če so znane)	
Razpoložljivi dokazi	
Ali je bilo to že prijavljeno drugje?	Da / Ne
Prednostni način stika (neobvezno)	

4. Kontrolni seznam za varno prijavljanje

- Preverite dejstva in skrbno zberite dokaze.
- Zaščitite svojo digitalno identiteto in račune.
- Kjer je primerno, uporabljajte varna komunikacijska orodja.
- Poiščite nasvet pri zaupanju vredni nevladni organizaciji, pravnem svetovalcu ali pristojni instituciji.
- Hranite kopije relevantnih dokumentov.
- Omejite nepotrebno deljenje občutljivih informacij.
- Dokumentirajte vse povračilne ukrepe ali nenavaden pritisk.
- Po prijavi zaščitite svojo zasebnost in duševno dobrobit.

5. Kontrolni seznam za trenerja pred izvedbo srečanja

- Ali sem pravne in institucionalne reference prilagodil kontekstu države?
- Ali vem, kam bi napotil udeleženca, ki predstavi resničen primer?
- Ali sem pripravil uvod v varen prostor in meje zaupnosti?
- Ali so moji primeri realistični, vendar ne po nepotrebem razkrivajo identitete?
- Ali imam uravnoteženo sporočilo, ki vključuje tako pravice kot tveganja?

DODATEK

VIRI IN SKLEPNE UGOTOVITVE

Uporabne referenčne točke za nadaljnje delo vključujejo Direktivo EU o zaščiti žvižgačev, standarde Sveta Evrope, vire o žvižgaštvu in boju proti korupciji, ki so jih razvile organizacije civilne družbe, gradiva o digitalni varnosti zaupanja vrednih akterjev za digitalne pravice ter nacionalne mehanizme prijavljanja, relevantne za posamezno državo.

Prijavljanje nepravilnosti ni samo pravni postopek. Je tudi vprašanje kulture: ali institucije nagrajujejo molk ali podpirajo odgovornost; ali skupnosti pomisleke zavračajo ali nanje odgovorno odgovarjajo; in ali mladi odraščajo v prepričanju, da je integriteta pomembna v praksi, ne le v teoriji.

Namen tega gradiva za usposabljanje je podpreti izvajalce pri postopni gradnji takšne kulture. S kombiniranjem pravne pismenosti, etične refleksije, digitalne varnosti in participativnega izobraževanja lahko mladinski delavci in akterji civilne družbe pomagajo ustvariti okolja, v katerih je spregovorjenje bolje razumljeno, skrbneje podprto in učinkoviteje povezano z javnim zaupanjem in demokratičnim življenjem.

DODATEK

OPOMBA O PROJEKTU

To gradivo je bilo razvito v okviru projekta »Z digitalizacijo proti korupciji« v okviru programa Erasmus+ Youth 2023 - Krepitev zmogljivosti na področju mladine - Zahodni Balkan. Projekt sofinancira Evropska unija.

Vodilna organizacija: EPEKA Črna gora. Partnerska mreža sodelujočih vključuje organizacije iz Slovenije, Belgije, Severne Makedonije, Islandije, Albanije, Nemčije, Češke, Kosova, Srbije, Poljske, Bosne in Hercegovine, Turčije in Italije.

DODATEK

DELOVNI LIST ZA LOKALNO PRILAGODITEV

Pred izvedbo gradiva v določeni državi ali skupnosti lahko usposobljevalci izpolnijo spodnji kratek kontrolni seznam.

- Katere institucije ali organizacije v našem lokalnem kontekstu lahko prejmejo zaščiteno prijavo ali zagotovijo smernice?
- Kateri primeri korupcije ali zlorabe moči so za naše udeležence najbolj relevantni?
- Katera digitalna orodja naša skupina pogosto uporablja in katera tveganja moramo pojasniti v preprostem jeziku?
- Katere možnosti napotitve obstajajo, če udeleženec potrebuje pravno, psihosocialno ali organizacijsko podporo?
- Katere dele tega gradiva je treba poenostaviti za mlajše udeležence ali razširiti za strokovnjake?

DODATEK

ZAKLJUČNA REFLEKSIJA ZA UDELEŽENCE

Uporabna zaključna vprašanja ob koncu delavnice:

- Katera današnja ideja je spremenila vaše razmišljanje o prijavljanju nepravilnosti?
- Kateri praktični korak bi naredili, da bi v situaciji prijavljanja zaščitili sebe ali nekoga drugega?
- Kaj bi morale institucije narediti drugače, da bi spregovorjenje postalo varnejše in verodostojnejše?

Predstavitev sodelujočih organizacij in njihovih predstavnikov v projektu

Naziv	Organizacija	Vloga
Zoran Dabetic	EPEKA Črna gora	Koordinator
Vedran Savić	UDRUZENJE AKUSTIKUM	Koordinator
Nermina Simoncic	EPEKA Črna gora	Koordinator
Stefan Simoncic	EPEKA Slovenija	Koordinator
Matej Tisaj	EPEKA RS	Koordinator
Milica Nedeljkovic	EPEKA RS	Asistent koordinatorja
Belma Muratovic	EPEKA Črna Gora	Asistent koordinatorja
Jerica Lorenci	EPEKA Slovenija	Asistent koordinatorja
Atli Thor Fanndal	TRANSPARENCY INTERNATIONAL Islandija	Asistent koordinatorja

PARTNERJI

EPEKA Črna gora (vodilna organizacija)

Znanstveno-raziskovalno združenje za umetnost, kulturne in izobraževalne programe ter tehnologijo EPEKA deluje v Beranah, podeželskem območju z visoko brezposelnostjo mladih in omejenim dostopom do neformalnega izobraževanja. V okviru projekta DigitalVSCorrupt koordinira celotno izvedbo, upravljanje in spremljanje ter vodi nacionalne delavnice za krepitev zmogljivosti, osredotočene na preglednost, podprto z IKT, in ozaveščanje skupnosti v Črni gori

EPEKA Slovenija

Nevladno socialno podjetje, dejavno na področju državljanstva EU, mladinskega dela in vključevanja. EPEKA Slovenija soorganizira partnerski uvodni sestanek, podpira upravljanje in sooblikuje module preglednosti, ki temeljijo na IKT ter podpira diseminacijo na ravni EU.

EPEKA Srbija

Nevladna organizacija iz Niša, osredotočena na mlade, z izkušnjami na področju mobilnosti in vključevanja. V projektu EPEKA Srbija so vodi usposabljanja, podpira mladinski dialog Kosovo-Srbija prek skupnih aktivnosti s CET Prizren in pilotno izvaja lokalne kampanje o integriteti v javnih storitvah.

EPEKA Nemčija

Članica mreže EPEKA, ki podpira medkulturno učenje in komunikacijo. Prispeva k čezmejni diseminaciji, zasnovi delavnic o državljanstvu in udeleževanju in medijih ter dokumentiranju dobrih praks med partnerji.

CET Prizren (Kosovo)

Center for Education and Training Prizren spodbuja demokratične vrednote in participacijo mladih. V projektu DigitalVSCorrupt sooblikuje mladim prijazne vsebine usposabljanja, sogosti delavnice na Kosovu in sodeluje z EPEKA Srbija pri krepitevi zaupanja, dialoga in protikorupcijske pismenosti med mladimi.

Phiren Amenca (Belgija)

Mednarodna romska mladinska mreža z močno zmogljivostjo doseganja javnosti in zagovorništva. Vodi diseminacijo na ravni EU, podpira vključitvene ukrepe v vseh aktivnostih in mentorira mladinske kampanjske ekipe pri doseganju raznolikih občinstev z vključujočimi narativi.

Transparency International Islandija

Prinaša protikorupcijsko strokovno znanje, praktična orodja za mapiranje tveganj in prijavljanje ter soavtorstvo poglavij priročnika za mladinsko delo o korupciji v javnih institucijah in poteh odgovornosti.

Inštitut za uporabne raziskave (Severna Makedonija)

Podpira sklop »Korupcija v poslovanju« s srečanji o tveganjih pri naročanju, nasprotjih interesov in zavezah MSP k integriteti. Sogosti nacionalne delavnice z zbornicami in podjetniki.

QENDRA (Albania)

Mladinsko usmerjen center civilne družbe, ki vključuje skupnosti v neformalno izobraževanje in državljansko delovanje. Vodi delavnice za krepitev zmogljivosti v Albaniji in prispeva študije primerov o integriteti lokalnih storitev.

Europe for You (Češka republika)

Evropska državljanska organizacija z izkušnjami na področju komunikacije in mobilizacije mladih. Sooblikuje laboratorij kampanje ter podpira ustvarjalne oblike diseminacije in vizualno pripovedovanje zgodb.

FEIO (Poljska)

Fundacija za izobraževanje in doseganje javnosti, ki prispeva k zasnovi aktivnosti na podlagi raziskav, hitrim anketam in orodjem za evalvacijo pred in po aktivnosti, prilagodljivim mladinskim okoljem.

AKUSTIKUM (Bosna in Hercegovina)

Kulturna organizacija, ki uporablja ustvarjalne medije in avdiovizualne metode. Sovodi tri video-simulacijske rezultate o temah javnega sektorja, prijavljanja nepravilnosti in soustvarjanjem z mladimi.

LIDOSK (Turčija)

Organizacija za razvoj mladih, osredotočena na državljanske veščine in dialog. Gosti delavnice v Turčiji in prispeva metode za raznolike skupine.

Arcigay (Italija)

Nacionalna organizacija civilne družbe s strokovnim znanjem na področju izobraževanja, ki temelji na pravicah, in ustvarjanju varnega prostora. Prispeva strategije vključevanja, etične protokole in kampanjska sporočila o enakosti in integriteti.

Vsi partnerji sodelujejo prek mesečnih koordinacijskih klicev, skupnih predlog in skupnih nadzornih obiskov.

<https://www.digitalvscorrupt.eu>

Co-funded by
the European Union

DIGITAL VS CORRUPT

